

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W WARSZAWIE

DZIAŁ LABORATORYJNY

00-875 WARSZAWA, ul. Żelazna 79

tel. (022) 620-90-01; fax. (022) 624-82-09 e-mail: sekretariat@wsse.waw.pl

Instrukcja Robocza do Procedury Ogólnej PO-05

IR-21/PO-05

**Instrukcja zlecenia, pobierania, transportowania,
przechowywania oraz przyjmowania, rejestrowania i
oznakowania próbek do badań w Oddziale
Laboratoryjnym Epidemiologii**

Wydanie: **3**

Data wydania: **2017-01-31**

Opracował

**Dorota Wągrocka Rocznik
Monika Czapska Fiedorowicz
Anna Banaśkiewicz**

Zatwierdził

Jolanta Krszyna

2017-01-31

I. Przedmiot i zakres.

Instrukcja zawiera wytyczne zlecenia, pobierania, transportowania i przechowywania próbek materiału klinicznego do badań w Oddziale Laboratoryjnym Epidemiologii WSSE w Warszawie. Ponadto instrukcja zawiera sposób pobierania i transportowania próbek ze środowiska szpitalnego w celu oceny czystości mikrobiologicznej powierzchni.

Wytyczne zawarte w instrukcji obowiązują placówki i osoby indywidualne zlecające badania medyczne z zakresu mikrobiologii i parazytologii wykonywane w Oddziale Laboratoryjnym Epidemiologii.

Instrukcja jest opublikowana na stronie internetowej WSSE dla klientów laboratorium.

Wytyczne pobierania próbek oraz wzory zleceń dla PSSE i zleceniodawców instytucjonalnych znajdują się w pkt II.1 oraz w załącznikach 3-6.

Wzory zleceń oraz wytyczne dot. pobierania próbek dla pacjentów zlecających osobiście badania w Laboratorium WSSE zawarte są w załącznikach 1, 2, 7.

II. Tryb postępowania.

II.1. Wytyczne ogólne dla zleceniodawców instytucjonalnych:

Próbki pobierane do badań należy traktować jako materiał zakaźny. Sposób pobierania próbek do badań nie może zmieniać ich właściwości.

Osoba pobierająca próbki:

- Przy każdym pacjencie stosuje nową parę rękawiczek jednorazowego użytku tylko w celu pobierania próbki.
- Weryfikuje tożsamość pacjenta.
- Oznakowuje w sposób trwały zlecenie i pojemnik z próbką imieniem i nazwiskiem pacjenta oraz godziną pobrania.
- Sprawdza zgodność oznakowania ze zleceniem.
- Składa na zleceniu badania podpis potwierdzający pobranie materiału zgodnie z wymaganiami zawartymi w instrukcji.

Próbki do badań są transportowane:

- w warunkach nie zmieniających ich właściwości oraz transportowane w czasie dostosowanym do właściwości próbki,
- przez upoważnione przez zleceniodawcę osoby,
- w szczelnie zamkniętych, zabezpieczonych przed uszkodzeniem i możliwością skażenia środowiska pojemnikach własnych lub otrzymanych w laboratorium,
- w pojemnikach oznakowanych i dostosowanych do przewozu materiału zakaźnego zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie,
- wraz ze środkami dezynfekującymi o szerokim spektrum działania, służącymi do dekontaminacji w przypadku uszkodzenia pojemnika z transportowaną próbką.

Wraz z pobranymi próbkami dostarczany jest czytelnie wypełniony formularz zlecenia, który musi zawierać w szczególności następujące dane:

1. Dane pacjenta:

- imię i nazwisko
- data urodzenia
- miejsce zamieszkania / oddział szpitalny
- płeć
- PESEL

- numer identyfikacyjny pacjenta (podawany w przypadku braku innych danych),
- 2. dane lekarza zlecającego badanie lub innej osoby upoważnionej do zlecenia badania,
- 3. dane jednostki zlecającej badanie,
- 4. miejsce przesłania sprawozdania z badań lub dane osoby upoważnionej do jego odbioru,
- 5. rodzaj próbki (np. surowica, krew, kał, inne),
- 6. zlecane badanie i/lub objawy kliniczne,
- 7. data i godzina pobrania próbki do badania,
- 8. dane osoby pobierającej próbkę do badania ,
- 9. data i godzina przyjęcia próbki do laboratorium,
- 10. inne dane istotne klinicznie,
- 11. przy zleceniu posiewów bakteriologicznych należy podać czas i rodzaj przeprowadzonej antybiotyko- lub chemioterapii.

Źle pobrane lub błędnie opisane próbki nie będą przyjmowane do badania.

W razie wątpliwości należy skontaktować się ze zleceniobiorcą.

Pacjenci zlecający badania bezpośrednio w WSSE wypełniają formularz zlecenia w rejestracji WSSE. Wzór formularza zlecenia przedstawia załącznik nr 1 i nr 2.

II.2 Przyjmowanie, rejestracja i oznakowanie próbek.

W laboratorium WSSE próbki przyjmowane są w rejestracji przez osoby do tego celu przeszkolone i upoważnione. Osoby te sprawdzają ilość próbek, ich stan oraz zgodność danych na probówce z załączoną dokumentacją.

Przyjęte próbki zostają zarejestrowane elektronicznie w programie „Lab EPL” przez rejestrację lub pracownię merytoryczną, a następnie oznakowane w sposób trwały kolejnymi numerami kodowymi z elektronicznego rejestru.

- Zlecenia wpływające do Oddziału Laboratoryjnego Epidemiologii otrzymują kod: ZL/ kolejny numer zlecenia/rok, zarejestrowane próbki otrzymują kod: EP/kolejny numer próbki/rok, sprawozdania z badań otrzymują kod: EPL /kolejny numer sprawozdania /rok. Numery zleceń, próbek oraz sprawozdań z badań nadawane są w systemie rocznym. Osoba rejestrująca próbki w programie Lab-EPL umieszcza ww. numery ZL i EP oraz datę na zleceniu badania otrzymanym wraz z próbką oraz potwierdza podpisem przyjęcie zlecenia do laboratorium. Data i godzina przyjęcia próbek do Laboratorium oraz stan próbki są wpisywane w programie Lab-EPL pod numerem ZL.
- Próbki dostarczane z PSSE rejestrowane są wstępnie w systemie Lab EPL przez pracownika PSSE i otrzymują status „prerejestracja”. Po sprawdzeniu zgodności dostarczonych próbek ze zleceniami pracownicy merytoryczni Pracowni Bakteriologii i Parazytologii zmieniają ich status na „rejestracja”.
- Odpowiednio zabezpieczone próbki w pojemniku transportowym wraz z dokumentacją przewożone są przez upoważnioną osobę do pracowni merytorycznych. Pracownik merytoryczny po sprawdzeniu zgodności danych na probówce z załączoną do próbki dokumentacją, przygotowuje próbkę do badania (jeśli to konieczne), zgodnie z odpowiednią procedurą badania dotyczącą danego oznaczenia. Do czasu wykonania badań, próbki przechowywane są w chłodziarkach lub zamrażarkach.
- Próbki analizowane są zgodnie z procedurami badawczymi opracowanymi na podstawie zaleceń NIZP PZH, instytutów naukowych oraz metodyk komercyjnych testów diagnostycznych. Wszystkie badania wykonywane są w pomieszczeniach o temperaturze pokojowej (18-27°C), zgodnie z zaleceniami zawartymi w metodykach wykonywania badań.

Wykaz procedur badawczych znajduje się na stronie internetowej WSSE.

Próbki po badaniach utylizowane zgodnie z IR-01/PO-04 „Instrukcją postępowania z odpadami”.

II.3 Wytyczne szczegółowe dla zlecniodawców instytucjonalnych.

II.3.1 Próbki do badań bakteriologicznych kału, wymazu z kału, wymazu z odbytu.

A. Badania u osób chorych, ozdowieńców, nosicieli.

1. Czas pobrania próbek:

Od osób chorych próbki należy pobierać:

- w okresie objawowym,
- przed antybiotyk- i chemioterapią lub po okresie działania użytego do leczenia pacjenta antybiotyku (minimum 7 dni),
- w momencie nawrotu objawów żołądkowo – jelitowych (ból brzucha, biegunka itp.).

U ozdowieńców i nosicieli:

- próbki należy pobierać po okresie działania użytego do leczenia pacjenta antybiotyku (minimum 7 dni),
- w przypadku zakażenia pałeczkami z rodzaju Salmonella/Shigella, o terminie i częstotliwości pobierania badań, decyduje Oddział Nadzoru Epidemiologii WSSE/PSSE.

2. Metody pobierania i transportowania próbek:

W kierunkowych badaniach przy podejrzeniu zakażenia pałeczkami z rodzaju Shigella należy pobierać wymaz z odbytu.

Przy podejrzeniu zakażenia pałeczkami z rodzaju Salmonella należy pobierać próbkę kału/ wymaz z kału.

Pobieranie próbki kału/wymazu z kału:

Kał należy oddać (po wcześniejszym opróżnieniu pęcherza moczowego) do czystego, suchego naczynia. Następnie pobrać próbkę do badania.

W przypadku niemowlęcia próbkę do badania należy pobierać z pieluszki.

Za pomocą wymazówki lub łopatki pobrać próbkę kału (przy stolcu płynnym 1 – 2 ml) z miejsc o zmienionym wyglądzie (krew, śluz, ropa) i przenieść do jednorazowej próbówki (pojemnika) lub próbówki z podłożem transportowym (wymaz z kału), szczelnie zamknąć.

Przechowywanie i transport próbek kału:

Próbkę należy dostarczyć do laboratorium w ciągu 2 - 3 godzin (temperatura pokojowa).

Jeśli dostarczenie próbki do laboratorium w tym czasie nie jest możliwe, zalecane jest umieszczenie wymazówki w komercyjnym podłożu transportowym (np. Amies'a, Cary-Blaira, Stuerta itp.), posiadającym certyfikat firmowy, określający czas, temperaturę przechowywania i transportu próbki odpowiedni do zlecanych badań bakteriologicznych.

Pobieranie wymazu z odbytu:

Prawidłowo pobrany wymaz z odbytu, powinien zawierać wyraźny ślad kału.

Wymazówkę należy umieścić w komercyjnym podłożu transportowym (np. Amies'a, Cary-Blaira, Stuerta itp.), posiadającym certyfikat firmowy, określający czas, temperaturę przechowywania i transportu próbki odpowiedni do zlecanych badań bakteriologicznych.

Na każdej próbówce należy napisać datę i godzinę pobrania materiału.

B. Badania u osób zdrowych na nosicielstwo pałeczek z rodzaju *Salmonella* i *Shigella*.

W celu wykonania badania na nosicielstwo należy pobrać 3 próbki kału/ wymazu z kału przez 3 kolejne dni po jednej każdego dnia, za pomocą kompletu probówek z podłożem transportowym.

1. Sposób pobierania próbki kału do badania:

- 1/ wyjąć z jednego opakowania probówkę z wymazówką,
- 2/ trzymając wymazówkę za korek pobrać końcem z watą odrobinę kału,
- 3/ włożyć wymazówkę do probówki,
- 4/ upewnić się, że korek wymazówki szczelnie zamyka probówkę,
- 5/ probówkę podpisać: imieniem i nazwiskiem, datą i godziną pobrania próbki,
- 6/ każdego z trzech kolejnych dni powtórzyć czynności opisane od 1-5.
- 7/ probówki przechowywać w chłodnym miejscu.

2. Przechowanie i transport próbek:

Wszystkie 3 próbki dostarczyć razem, najpóźniej w ciągu 72 godzin od pobrania pierwszej próbki.

Czas i temperatura transportu oraz przechowywania próbek do badań powinny być zgodne z certyfikatem użytego komercyjnego podłoża transportowego.

Na każdej probówce należy napisać datę pobrania materiału.

II.3.2 Próbki do badań bakteriologicznych wymazu z gardła / jamy nosowo-gardłowej.**1. Metoda i czas pobierania próbek:**

Pacjent powinien być na czczo, bez picia i mycia zębów.

Wymaz pobiera się jałową wymazówką bawełnianą. Wacik można zwilżyć jałowym roztworem soli fizjologicznej.

Próbka powinna być pobierana w możliwie wczesnym okresie choroby, przed rozpoczęciem leczenia antybiotykami.

W przypadku:

a. badania w kierunku krztuśca:

Wymaz należy pobierać wymazówką z alginianu wapnia lub dakronową w czasie do 10 dni od rozpoczęcia kaszlu napadowego lub w momencie nawrotu objawów choroby.

Zlecenie badania oprócz danych wynikających z wytycznych ogólnych powinno zawierać dodatkowo informacje:

- czy pacjent był szczepiony przeciwko krztuścowi
- czy pacjent jest w trakcie antybiotykoterapii etiotropowej
- jak długo trwają objawy kaszlu

b. badania w kierunku błonicy:

Należy pobrać dwie próbki dwiema jałowymi wymazówkami bawełnianymi. Materiał należy zbierać z miejsc sąsiadujących z zapalnie zmienioną błoną (naloty i owrzodzenia).

c. badania w kierunku bakteriologicznych czynników ostrego zapalenia gardła:

Jałowym wacikiem pobrać materiał z miejsc zmienionych chorobowo, uważając aby nie zanieczyścić wymazu śliną.

d. badania w kierunku nosicielstwa bakterii w jamie nosowo-gardłowej:

Jałowym wacikiem pobrać materiał z jamy nosowo-gardłowej. W tym celu należy wprowadzić wacik za języczkiem podniebiennym ku górze w celu wymazania tylnej ściany gardła.

2. Przechowanie i transport próbek:

Wymaz z gardła / jamy nosowo gardłowej powinien być dostarczony do laboratorium w ciągu 2 -3 godzin od pobrania.

Próbkę należy zabezpieczyć przed wysychaniem (dodać do próbki kilka kropel jałowego roztworu soli fizjologicznej, szczelnie zamknąć próbkę) oraz przed oziębieniem (optymalna temperatura - temperatura pokojowa, nie wkładać do lodówki).

W przypadku konieczności dłuższego transportu pobrany materiał umieścić w podłożu transportowym i dostarczyć w czasie wskazanym przez producenta (48-72 h).

W przypadku badań w kierunku krztuśca oraz nosicielstwa bakterii zaleca się kierowanie pacjentów bezpośrednio do punktu pobrań WSSE – szybkie posianie materiału zwiększa prawdopodobieństwo wyhodowania bakterii.

II.3.3 Próbki do badań bakteriologicznych wymazu z nosa.

1. Metoda i czas pobierania próbek:

Jałową wymazówkę wprowadzić do kanału nosowego, starając się nie dotknąć zewnętrznej powierzchni nozdrzy (wskazane jest odkażenie nozdrzy roztworem rivanolu lub 70% alkoholem) Próbka powinna być pobierana w możliwie wczesnym okresie choroby, przed przyjęciem leków donosowych (krople aerozolu) oraz przed rozpoczęciem leczenia antybiotykami.

Wymazy z nosa w kierunku nosicielstwa bakterii są pobierane w ten sam sposób.

2. Przechowanie i transport próbek:

Wymaz powinien być dostarczony do laboratorium w ciągu 2-3 godzin od pobrania. Próbkę należy zabezpieczyć przed wysychaniem (dodać do próbki kilka kropel jałowego roztworu soli fizjologicznej, szczelnie zamknąć próbkę) oraz przed oziębieniem (optymalna temperatura - temperatura pokojowa, nie wkładać do lodówki).

W przypadku konieczności dłuższego transportu pobrany materiał umieścić w podłożu transportowym i dostarczyć w czasie wskazanym przez producenta (48-72 h).

II.3.4 Próbki do badań bakteriologicznych wymazu z ucha.

1. Metoda i czas pobierania próbek:

Jałową wymazówkę wprowadzić do ucha pobierając materiał z miejsc zmienionych chorobowo (lub w przypadku badania nosicielstwa bakterii ze śluzówki ucha). Wskazane jest odkażenie małżowiny usznej roztworem rivanolu lub 70% alkoholem.

Próbka powinna być pobierana w możliwie wczesnym okresie choroby, przed rozpoczęciem leczenia antybiotykami.

2. Przechowanie i transport próbek:

Wymaz powinien być dostarczony do laboratorium w ciągu 2-3 godzin od pobrania. Próbkę należy zabezpieczyć przed wysychaniem (dodać do próbki kilka kropel jałowego roztworu soli fizjologicznej, szczelnie zamknąć próbkę) oraz przed oziębieniem (optymalna temperatura - temperatura pokojowa, nie wkładać do lodówki).

W przypadku konieczności dłuższego transportu pobrany materiał umieścić w podłożu transportowym i dostarczyć w czasie wskazanym przez producenta (48-72 h).

II.3.5 Próbki do badań bakteriologicznych wymazu z oka/worka spojówkowego.

1. Metoda i czas pobierania próbek:

Do badania należy pobrać ropną wydzielinę z kącika oka lub z miejsc zmienionych chorobowo najlepiej cienką wymazówką okulistyczną (lub w przypadku badania nosicielstwa bakterii ze śluzówki oka).

Wymazu nie należy pobierać w ciągu 4 godzin po podaniu środków przeciwbakteryjnych. Unikać dotykania skóry i rzęs.

2. Przechowanie i transport próbek:

Wymaz powinien być dostarczony do laboratorium w ciągu 2-3 godzin od pobrania. Próbkę należy zabezpieczyć przed wysychaniem (dodać do próbki kilka kropli jałowego roztworu soli fizjologicznej, szczelnie zamknąć próbkę) oraz przed oziębieniem (optymalna temperatura - temperatura pokojowa, nie wkładać do lodówki).

W przypadku konieczności dłuższego transportu pobrany materiał umieścić w podłożu transportowym i dostarczyć w czasie wskazanym przez producenta (48-72 h).

II.3.6 Próbki do badań bakteriologicznych moczu

1. Metoda pobierania próbek:

Pacjent powinien dokładnie umyć ręce i następnie umyć dokładnie okolice ujścia cewki moczowej. Oddać pierwszy strumień moczu do toalety, a następny strumień pobrać do jałowego pojemnika na mocz.

Należy unikać przypadkowego zanieczyszczenia brzegów i wewnętrznej powierzchni pojemnika.

2. Przechowanie i transport próbek:

Próbkę należy dostarczyć do laboratorium (w jałowym pojemniku) w ciągu 2 - 3 godzin a jeśli jest to niemożliwe należy przechowywać i transportować w temperaturze chłodzi (np. termotorba z wkładem chłodzącym) do 24 godzin.

II.3.7 Próbki do badań parazytologicznych.

1. Czas pobrania próbek:

A. Przed rozpoczęciem leczenia

B. Po zakończeniu leczenia: pierwotniaki: 3- 4 tygodnie

nicienie: 1- 2 tygodnie

tasiemczyce: po 3 miesiącach 3 próbki co 2 tygodnie

C. W trakcie występowania objawów (złe samopoczucie, biegunka, spadek masy ciała, bóle brzucha, wątroby, eozynofilia)

2. Metody pobierania i transportowania próbek:

Pobieranie próbki kału:

Kał należy oddać (po wcześniejszym opróżnieniu pęcherza moczowego) do czystego, suchego naczynia, z którego następnie pobrać próbkę do badania wielkości orzecha włoskiego lub ok. 2 ml w przypadku stolców płynnych.

Materiał pobierać z różnych miejsc, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc o zmienionym wyglądzie (krew, śluz itp.).

Pobraną próbkę umieścić w plastikowym, szczelnie zamykanym pojemniku.

Kał dostarczyć do badania jak najszybciej, a jeżeli jest to niemożliwe, należy przechowywać w temperaturze chłodzi do 24 godzin.

Wydalone pasożyty jelitowe:

Pasożyta należy umieścić w suchym, czystym pojemniku, w niewielkiej ilości soli fizjologicznej lub w czystej wodzie.

Uwaga: nie używać alkoholu ani formaliny!

Pobieranie wymazu celofanowego okołodobytniczego (w kierunku owsików):

Wymaz należy pobrać rano przed podmyciem i skorzystaniem z toalety.

Wymaz pobiera się za pomocą szklanej łopatki owiniętej celofanem, wyjętej z próbówki otrzymanej z laboratorium. Łopatkę z owiniętym celofanem należy zwilżyć wodą i wymazać nią zewnętrzne fałdy odbytu. Po pobraniu łopatkę z celofanem należy umieścić w próbówce i zamknąć ją szczelnie.

Uwaga: Celofanu nie należy zdejmować, a łopatki nie należy wkładać do odbytu. Celofan po pobraniu próbki nie może być ubrudzony kałem.

Wymaz dostarczyć do badania jak najszybciej, a jeżeli jest to niemożliwe, należy przechowywać w temperaturze chłodni do 24 godzin.

II.3.8 Próbki do badań serologicznych.

1. Czas pobrania próbek:

W celu otrzymania informacji diagnostycznej o dynamice przeciwciał pobrać dwie próbki krwi: pierwszą w ostrej fazie choroby, drugą zgodnie z zaleceniami szczegółowymi lekarza lub laboratorium.

W celu określenia aktualnego statusu immunologicznego pacjenta można przesłać do badania jedną próbkę.

2. Metody pobierania próbek:

Pobieranie krwi:

- Pacjent, od którego pobierana jest krew, może być na czczo lub po lekkostrawnym posiłku.
- Krew, w ilości ok. 5 ml, powinna być pobrana do strzykawki próżniowej z wykrzepiaczem.
- Krew nie może być zhemolizowana.
- Nie należy zamrażać pobranej krwi ze względu na możliwość wystąpienia hemolizy.

Przygotowanie surowicy krwi:

- Krew należy odwirować (400 x g/10 minut), odlać surowicę w ilości ok. 2-3 ml do jałowej, jednorazowej szczelnie zamkniętej próbówki.
- Surowica nie może być przerośnięta, zanieczyszczona, zhemolizowana, ze skrzepami krwi.
- Surowica do badania może być przechowywana w chłodziarce (w temp. 2 – 8°C) do 48 godzin po pobraniu, a później należy ją zamrozić.

2. Transport próbek:

- Krew i nie zamrożone próbki surowicy transportować w termotorbie z wkładem chłodzącym.
- Zamrożone próbki surowicy transportować w termosie z lodem lub w termotorbie z wkładem chłodzącym.

II.3.9 Próbki do badań wirusologicznych.

A. Kał w kierunku wykrywania antygenów wirusowych metodą immunochromatograficzną i/lub ELISA (rotawirusy, adenowirusy, norowirusy i inne).

1. Metody pobierania próbek:

Próbki pobranego kału (grudka kału wielkości orzecha włoskiego lub ok. 2 ml płynnego kału) umieścić w suchych, szczelnie zamkniętych pojemnikach.

2. Przechowywanie i transport próbek:

- Pobrany materiał należy jak najszybciej przesłać do laboratorium.
- Bezpośrednio po pobraniu, próbki powinny być umieszczone i przechowane w chłodziarce w temperaturze 2- 8 °C.
- Jeżeli próbki są przechowywane dłużej niż 24 godziny należy je zamrozić i przetransportować do laboratorium zamrożone (w termosie z lodem lub termotorbie z wkładem chłodzącym).

B. Próbki w kierunku izolacji antygeny na hodowli komórkowej.

1. Czas pobrania i rodzaj próbek:

W celu wykonania izolacji wirusa próbki należy pobrać we wczesnej fazie choroby, przed podaniem leków przeciwwirusowych:

- w zakażeniu OUN - płyn mózgowo - rdzeniowy (do 5-tego dnia choroby)
wymaz z gardła (do 5-tego dnia choroby)
kał (do 14-tego dnia choroby)
- w zakażeniach wirusem grypy – wymaz z gardła i z nosa pobrany zgodnie z wytycznymi opublikowanymi na stronie internetowej Krajowego Ośrodka ds. Grypy NIZP-PZH.

2. Metody pobierania próbek:

Pobieranie próbek kału:

Próbkę pobranego kału (wielkości orzecha włoskiego) umieścić w jałowym, suchym, szczelnie zakorkowanym pojemniku.

Pobieranie wymazu z gardła:

Wymaz z gardła (pobrany suchą, jałową wymazówką z waty) włożyć do próbki zawierającej ok.0,5 ml jałowej soli fizjologicznej.

Pobieranie płynu mózgowo rdzeniowego:

Pobrać sterylnie, w ilości co najmniej 1ml, do jałowego suchego, szczelnie zakorkowanego pojemnika.

Pobieranie wymazu z gardła i z nosa do badań w kierunku grypy w programie SENTINEL:

Wymaz z gardła i z nosa (pobrany specjalną, jałową wymazówką z tworzywa sztucznego) włożyć do próbki zawierającej ok. 1,5 ml jałowej soli fizjologicznej.

3. Przechowywanie i transport próbek:

Próbki do badań wirusologicznych muszą być transportowane w obniżonej temperaturze, ponieważ podwyższona temperatura jest jedną z przyczyn inaktywacji wirusa w materiale diagnostycznym.

- Pobrany materiał należy jak najszybciej przesłać do laboratorium.

- Po pobraniu próbki powinny być bezpośrednio umieszczone i przechowywane w chłodziarce (w temperaturze 2- 8 °C).
- Jeżeli próbki są przechowywane dłużej niż 24 godziny, należy je zamrozić i przetransportować do laboratorium zamrożone (w termosie z lodem lub termotorbie z wkładem chłodzącym).
- Próbek pobieranych do badania w odczynie immunofluorescencji (OIF) nie wolno zamrażać.

II.3.10 **Monitoring środowiska szpitalnego – ocena czystości mikrobiologicznej powierzchni.**

Stosuje się dwie metody pobierania materiału:

- z powierzchni gładkich (suchych) – metoda odcisków (płytki Count-tact), odcisk należy pobrać za pomocą płytek zawierających podłoże stałe z meniskiem wypukłym. Otwartą płytkę z podłożem należy położyć na badanej powierzchni (najlepiej za pomocą aplikatora) utrzymując czas kontaktu przez co najmniej 10 sekund).
- z powierzchni wilgotnych i trudno dostępnych – metoda wymazów jałowymi wymazówkami bawełnianymi zwilżonymi w jałowym roztworze soli fizjologicznej (powierzchnie trudno dostępne) lub suchymi (powierzchnie wilgotne).

Każdą próbkę należy dokładnie oznakować w sposób umożliwiający jednoznaczne określenie miejsca jej pobrania. Do próbek należy dołączyć zlecenie zawierające następujące informacje:

- nazwa placówki, w której pobierano próbki,
- data pobierania,
- numery próbek,
- miejsce pobrania próbek.

Wymazy należy dostarczyć do laboratorium w ciągu 2-ch godzin.

III. **Dokumenty związane.**

1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie standardów jakości dla medycznych laboratoriów diagnostycznych i mikrobiologicznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1665).
2. „Podstawowe procedury laboratoryjne w bakteriologii klinicznej” prof. dr hab. med. A. Przondo-Mordarska, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2005 r.

IV. **Załączniki.**

- Załącznik nr 1 **Nosicielstwo** – informacje i zlecenie badania **dla pacjenta zlecającego osobiście badanie w WSSE** – wersja polska.
- Załącznik nr 2 Wytyczne pobierania próbek materiału klinicznego do badań **oprócz nosicielstwa** oraz wzór zlecenia dla pacjentów zlecających osobiście badanie **w WSSE**.
- Załącznik nr 3 **Zlecenie badania na nosicielstwo pałeczek Salmonella i Shigella** (wzór załącznika **do umowy** z WSSE dla zleceniodawców instytucjonalnych **oprócz PSSE**) – *nie dotyczy pacjenta osobiście zlecającego badanie w WSSE.*
- Załącznik nr 4 Zlecenie badania **innego niż nosicielstwo** pałeczek Salmonella i Shigella (wzór załącznika **do umowy** z WSSE dla zleceniodawców instytucjonalnych **oprócz PSSE**) – *nie dotyczy pacjenta osobiście zlecającego badanie w WSSE.*
- Załącznik nr 5 Zlecenie badania **w kierunku Salmonella i Shigella** (wzór załącznika **do umowy** z WSSE dla **PSSE**) – *nie dotyczy pacjenta osobiście zlecającego badanie w WSSE.*
- Załącznik nr 6 Zlecenie na pozostałe badania zlecane przez PSSE (wzór załącznika **do umowy** z WSSE dla **PSSE**) – *nie dotyczy pacjenta osobiście zlecającego badanie w WSSE.*
- Załącznik nr 7 **Nosicielstwo** – informacje i zlecenie badania **dla pacjenta zlecającego osobiście badanie w WSSE** – wersja angielska.